

90. ศึกษาเทคโนโลยีการจัดการรังผึ้งให้ได้ต่อเนื่องตลอดปี

Studies on Technology for Bee Hives Management throughout the Year

พวงพกา อ่างมณี ยุทธนา แสงโชติ

บทคัดย่อ

การศึกษาเทคโนโลยีการจัดการรังผึ้งให้ได้ต่อเนื่องตลอดปี มีวัตถุประสงค์เพื่อหาชนิดพืชที่เป็นแหล่งอาหารของผึ้งเพิ่มเติมจากพืชอาหารหลัก เช่น ลำไย ลิ้นจี่ เงาะ ซึ่งจะออกดอกในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือช่วงเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม หลังจากนั้นจะขาดแคลนแหล่งพืชอาหาร จึงต้องหาชนิดพืชที่เป็นแหล่งอาหารของผึ้งเพิ่มเติม โดยสามารถเลี้ยงผึ้งพันธุ์ได้อย่างต่อเนื่องตลอดปี ทำการศึกษาการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ และผลผลิตที่ได้จากการผสมเกสรโดยใช้ผึ้งพันธุ์ในงา ที่หน่วยงานวิจัยผึ้ง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในเดือนธันวาคม 2549-เมษายน 2551 วางแผนการทดลองแบบ RCB 8 ซ้ำ 3 กรรมวิธี ได้แก่ กรรมวิธีที่ 1 คลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร กรรมวิธีที่ 2 คลุมกรง และกรรมวิธีที่ 3 ไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ บันทึกชนิดและจำนวนแมลงผสมเกสรที่ลงตอมดอกงาในกรรมวิธีคลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร และกรรมวิธีไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ ทุกชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 8.00-18.00 น. ตลอดช่วงอายุการบานของดอก เมื่อสาสุกนับจำนวนฟัก และชั่งน้ำหนัก 1,000 เมล็ดในแต่ละกรรมวิธี ผลการทดลองพบว่าจำนวนฟักงา/10 ตารางเมตร ของงาทัง 3 กรรมวิธีแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ กรรมวิธีไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ มีจำนวนฟักงา/10 ตารางเมตรมากที่สุด รองลงมาคือกรรมวิธีคลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร และกรรมวิธีคลุมกรง ตามลำดับ น้ำหนักเมล็ดงาต่อ 1,000 เมล็ด ในกรรมวิธีคลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร และกรรมวิธีไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่ทั้ง 2 กรรมวิธีมีน้ำหนักเมล็ดงาต่อ 1,000 เมล็ด มากกว่ากรรมวิธีคลุมกรงอย่างมีนัยสำคัญ การลงตอมดอกงาของแมลงผสมเกสร พบว่าในสัปดาห์ที่ 2 กรรมวิธีคลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร และกรรมวิธีไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ พบแมลงผสมเกสรลงตอมดอกงามากที่สุด ในกรรมวิธีคลุมกรงโดยมีผึ้งพันธุ์ช่วยผสมเกสร พบผึ้งพันธุ์ (*Apis mellifera* L.) และกรรมวิธีไม่คลุมกรงที่มีการผสมเกสรตามธรรมชาติ พบผึ้งพันธุ์ (*A. mellifera* L.), ผึ้งโพรง (*A. cerana* Fabr.) ผึ้งมิม (*A. florea* Fabr.) และอื่นๆ ได้แก่ ได้แก่ ผึ้งหลวง (*A. dorsta*), ผึ้งเจาะหลอดไม้ (*Ceratina* sp.), แมลงงู (*Xylocopa* sp.) และชันโรง (*Trigona* sp.) และเนื่องจากพฤติกรรมของผึ้งพันธุ์ที่ลงตอมดอกงานั้นจะเก็บเกสรและ/หรือน้ำหวานจากดอกงา ทำให้ผู้เลี้ยงผึ้งได้มีแหล่งพืชอาหารให้แก่ผึ้งได้อย่างต่อเนื่อง

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. งามสามารถใช้เลี้ยงผึ้งพันธุ์ได้ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม และเดือนกันยายน-ตุลาคม นอกเหนือจากพืชอาหารหลักของผึ้งพันธุ์ เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผึ้งพันธุ์เข้าไปเลี้ยงหมุนเวียนต่อเนื่องได้ตลอดปี
2. สามารถเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์พืชอาหารผึ้งที่มีในพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่า และเหมาะสม